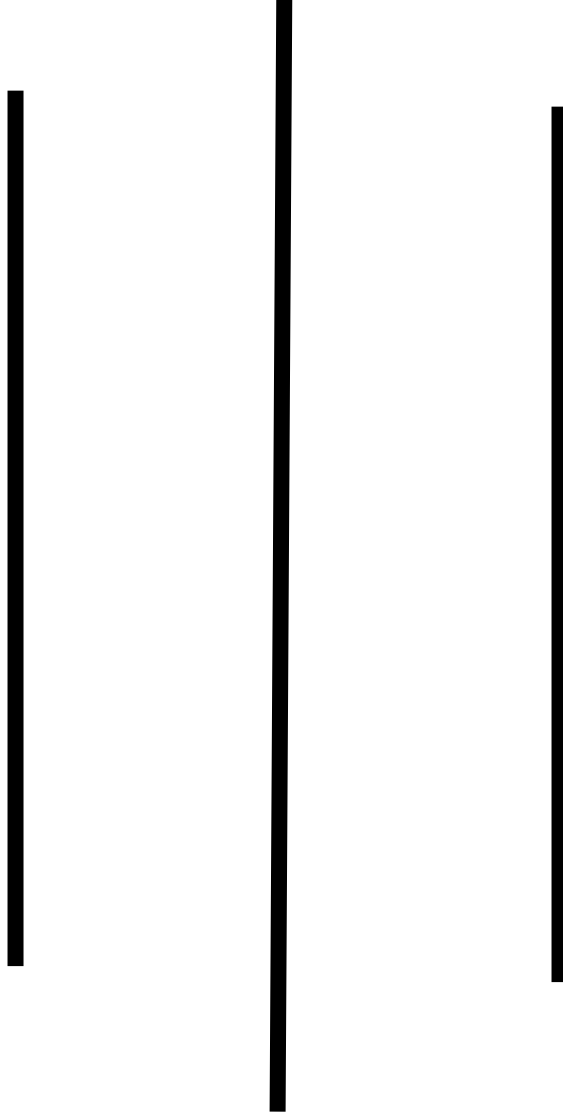

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति (DDMC), बाँके

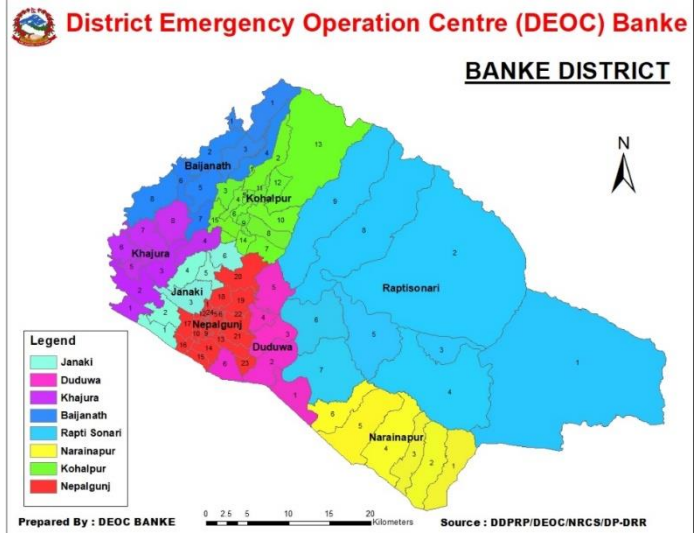
शीतलहर आकस्मिक कार्ययोजना २०७७

मिति २०७७ कार्तिक २९ गतेको DDMC बैठकबाट अनुमोदित

१. पृष्ठभूमि :

बाँके जिल्ला विशेष गरी बाढी, आगलागी, हावाहुरी, लू र महामारीजस्ता विपद्बाट बढी प्रभावित भइरहने जिल्ला हो भने खुख्खा खडेरी, फौजीकिराको प्रकोप, डुबान, सडक दुर्घटना पनि हुन । यी विभिन्न प्रकोप मध्ये बाँकेमा शीतलहर पनि एक मुख्य प्रकोप भएकोले शीतलहर आकस्मिक कार्य योजना (Cold wave Contengency Plan) शीतलहर केन्द्रित रहेको छ ।

यस जिल्लामा हिउँदको महिना मंसिर देखि माघ/फाल्गुनसम्म बाक्लो हुस्सु लाग्ने र अत्यधिक चिसो हुने गर्दछ । चिसोबाट केटाकेटी र बृद्धबृद्धाहरूलाई बढी असर हुने गरेको छ । यसैगरी न्यानो कपडा नभएका अर्थात् गरीब परिवार शीतलहरको उच्च जोखिममा रहेका छन् । यस जिल्लामा चिसो सुरु हुनासाथ केटाकेटीमा निमोनिया रोग बढी देखिने गरेको छ ।

शीतलहर प्रकोपको असर कम गर्नका लागि सरोकारवाला निकाय जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले समयमा सर्तकता अपनाउने गरी योजनामा समावेश गरेको छ । यस समयमा आवश्यकतानुसार दाउरा उपलब्ध गराई गाउँबस्ती, शहरमा सामुहिक रूपमा आगो ताप्ने व्यवस्था र न्यानो कपडा तथा कम्बल बितरण गर्ने योजनामा मिलाइएको छ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले शीतलहर पूर्वतयारी स्वरूप कम्बल खरिद गरि व्यवस्थापन गर्ने गरेको छ भने रेडक्रस लगायत अन्य संघ-संस्थाहरूले पनि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी पूर्वतयारी गरेका छन् ।

साधन र स्रोतको कमी हुँदा हुँदै पनि यस जिल्लामा भइरहने प्रकोपका घटना र त्यसबाट हुने तत्कालीन क्षतिलाई कम गर्न योजनाबद्ध रूपमा कार्य गर्नका लागि विभिन्न किसिमका योजना तथा निर्देशिका समेत तयार भएको र जिल्ला स्थित विभिन्न सरोकारवाला निकाय, नागरिक समाज, विपद् पीडित समुदायसँग नजिक रहेर केन्द्रसँग प्रभावकारी समन्वय गर्नका लागि गृह मन्त्रालयको सहयोगमा जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना समेत भइ क्रियासिल रहेको छ ।

यस जिल्लामा हरेक वर्ष माथि उल्लेखित विपद्हरू मध्ये शीतलहरको प्रभाव पनि हुने गरेको छ । विगतका वर्षहरूमा शीतलहरको प्रकोपले यस जिल्लालाई अस्तव्यस्त पारिरहेको अवस्था छ । विपद् व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनीकरणका लागि केन्द्र, प्रदेश देखि स्थानीय तहसम्म संस्थागत संरचनामा सुधार ल्याई विपद्को सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सुरक्षित समुदायको विकासमा अगाडि बढ्नु आवश्यक देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार बाँके जिल्लाको जनसंख्या ४,९९,३९३ जना रहेको छ । जस मध्ये महिला २,४७,०५८ जना (५०.२९%) र पुरुष २,४४,२५५ जना (४९.७९%) रहेका छन् । जम्मा परिवार संख्या (घरधुरी) ९४,७७३ रहेको छ । यस जिल्लामा पहिले ४६ वटा गा.वि.स.हरू र १ वटा न.पा. रहेको थियो भने नयाँ संरचना अनुसार १ उपमहानगरपालिका, १ नगरपालिका र ६ वटा गाउँपालिकाहरू रहेका छन् । खेती योग्य जमिन मध्ये १७,९३५.९ हे. (१९.४८% भूमिमा मात्र सिचाई सुविधा पुगेको र बाँकी कृषि भूमिले आकाशे वर्षामानै निर्भर

रहनु पर्ने बाध्यता रहेको छ । यस जिल्लामा उत्तरबाट दक्षिणतिर बग्ने राप्ती नदी, मान खोला र चुरे पहाडबाट दक्षिणतिर बग्ने वर्षे खोलाहरूले वर्षेनी धेरै उब्जाउ भूमि कटान गरिरहेका छन् भने चिसो मौसममा हुने शीतलहरले पनि अन्नबाली तथा तरकारी खेतीहरूमा क्षति पुऱ्याउने गरेको छ ।

नेपाल सरकारबाट स्वीकृत विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि विभिन्न ऐन, नीति नियम, रणनीति तथा कार्ययोजना जस्ता दस्तावेजहरूका मार्गदर्शन, गाउँपालिका कार्यालहरूबाट संकलित सूचनाको समेत आधारमा यस जिल्लामा हिउदयाममा हुन सक्ने सितलहरलाई दृष्टिगत गरी सो अगाडी नै अपनाइने सावधानीहरू, सितलहरको समयमा गरीने राहत तथा लेखाजोखा र प्रभावितहरूलाई राहत वितरण जस्ता मानविय सहयोग (Humanitarian Assistance) एवं सल्लाह सुझाव, समन्वय र सहयोग सम्बन्धमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बाँकेले **शीतलहर आकस्मिक कार्य योजना २०७७ (Coldwave Contingency Plan-2077)** तयार गरेको छ ।

समर्गमा यस जिल्लाको शीतलहर आकस्मिक कार्य योजना सबै विषयगत क्षेत्र (Cluster Approach) को नेतृत्व तथा सह-नेतृत्व गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू, स्थानिय तह विषयगत शाखाहरूले आ-आफ्नो विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धि कार्य गर्दा कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) बाट हुनसक्ने जोखिम तथा त्यसको महामारीलाई मध्यनजर गरि हरेक गतिविधिहरूलाई Cross Cutting Issues का रूपमा लिई कार्य गर्नुपर्नेछ । चिसो मौसमसँगै कोभिड-१९ को पनि संक्रमणमा बृद्धि हुनसक्ने अध्ययनले देखाएकोले शीतलहरको बेला अध्याधिक चिसो बढ्ने र चिसोको कारणले कोरोना संक्रमितहरूको संख्या बढ्न सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर राख्दै विभिन्न रोकथाम तथा नियन्त्रणका प्रयासहरू गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

कोरोना भाइरस (कोभिड १९) रोकथाम तथा नियन्त्रणका पूर्वतयारी प्रयासहरू :

- विभिन्न समितिहरू गठन गरि आवश्यकानुसार निर्णय निर्माण र कार्यान्वयन,
- कोभिड १९ संक्रमण रोकथाम, नियन्त्रण र उपचार व्यवस्थासँग सम्बन्धित निर्णयहरू जस्तै: लकडाउनसँग सम्बन्धित निर्णय, उच्च जोखियुक्त क्षेत्र सिल गर्ने निर्णय, क्वारेन्टाईन, आइसोलेसन अस्पताल र सेन्टर व्यवस्थापन र उपचारसँग सम्बन्धित निर्णयहरू गरि कार्यान्वयन गर्ने र निरन्तरता दिने आदि ।
- भारतबाट फर्केका नागरिकहरूलाई तत्काल समुदायमा घुलमिल नहुन दिने गरी सम्बन्धित स्थानीय तहहरूमा निर्माण गरिएका क्वारेन्टाईनमा राखि परिक्षण गर्ने गरेको र सो कार्यलाई निरन्तरता दिने,
- Case Investigation Team, Contact Tracing Team गठन गरी कार्य सम्पादन र निरन्तरता ।
- हालसम्म ३४३६९ जनाको पिसिआर विधिबाट परीक्षण गरिएको र को कार्यलाई निरन्तरता दिन सरोकारवाला निकायहरू, स्वास्थ्य, स्थानिय तहहरूलाई सहयोग र सहजिकरण । परिक्षण गरिएका मध्ये ३३९३ जना संक्रमित देखिएको २९८७ जना निको भई घर फर्किएको र ३५ जनाको मृत्यु,
- जिल्लाको धार्मिक सम्बेदनशीलतालाई मध्यनजर गरी धार्मिक सदभाव कायम राख्दै कोभिड १९ रोकथाम र नियन्त्रणमा धार्मिक सदभाव समिति निर्माण गरी धर्मगुरु, मौलानासँग समेत समन्वय र परिचालन,
- यस जिल्लाको नाका हुँदै भारतका विभिन्न स्थानबाट आउने नेपाली नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य परीक्षण पश्चात सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँग समन्वय गरी जिल्लामा पुनः १४ दिनसम्म सम्बन्धित स्थानीय तहमा क्वारेन्टाईनमा बस्ने शर्तमा पठाइएको ।
- भारतका विभिन्न स्थानबाट यस जिल्लाको नाका जमुनाहा हुँदै नेपाल प्रवेश गर्ने सबै नागरिकहरूलाई तयारी खाना (चाउँचाउँ, बिस्कुट, स्याउँ, नमकिन) र पानीको व्यवस्थापन गरिएको,
- यस जिल्लामा कार्यरत विभिन्न गैरसरकारी निकाय, यूएन एजेन्सीहरू, रेडक्रस लगायतको समन्वय र सहयोगमा क्वारेन्टाईन व्यवस्थापन, खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धि कार्य भैरहेको,

- कोभिड-१९ संक्रमित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य उपचार तथा अन्य व्यवस्थापनकालागि तत्कालै स्थानिय तह, सुरक्षा निकायहरूसँग समन्वय गरि आइसोलन केन्द्रमा आवश्यकतानुसार व्यवस्थापन गर्ने

२. उद्देश्य :

शीतलहरले पुन्याउन सक्ने जोखिमको विश्लेषण गर्दै त्यस प्रति सजग रहन, तत्काल राहत तथा उद्धार कार्यमा जिल्ला स्थित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु तथा तालिम प्राप्त जनशक्तिहरुलाई अधिकतम रुपमा परिचालन गरी राहत तथा उद्धार कार्य छिटो छरितो र विश्वसनिय वनाउनु यस कार्य योजनाको उद्देश्य रहेको छ ।

३. जिल्लाको समष्टिगत वस्तुस्थिति :

वि.सं. १८७३ को सुगौली सन्धीवाट गुमेको भू-भाग मध्ये वि.सं. १९१७ मा बाँके जिल्ला नेपाललाई फिर्ता भएको हो । यस जिल्लाको केही भू-भाग चुरे क्षेत्रले ओगटेको छ भने अधिकांश भू-भाग समथर रहेको छ । चुरे क्षेत्र ६१० मी. देखि १२३६ मी. सम्म र बाँकी क्षेत्र १२७ मी. देखि ६१० मी. सम्मको उँचाईमा रहेको छ । चुरे पर्वत श्रृङ्खला अन्तर्गत हात्तीसार, कन्याडाँडा, लिकानालेक, देउराली, गाईलेक आदि क्षेत्रहरू पर्दछन् । त्यसै गरी चुरे भावर क्षेत्रमा साविकका चिसापानी, महादेवपुरी, कचनापुर, खासकुशमा र बैजापुर गा.वि.स.का केही भाग पर्दछ भने बाँकी सबै भू-भाग तराई क्षेत्रमा नै पर्दछन् । भौगोलिक अवस्थाको सन्दर्भमा यसको क्षेत्रफल २,३३७ व.कि.मी. (२,२५,८३६हे.) औषत लम्बाइ ८४ कि.मी.अक्षांश २७ ५१' उत्तर देखि २८ २०' उत्तर सम्म देशान्तर ८१ २९' पूर्व देखि ८२ ८' पूर्व सम्म छ भने सिमानाको सन्दर्भमा पूर्वमा दाङ्ग जिल्ला पश्चिममा बर्दिया जिल्ला उत्तरमा बर्दिया, सल्यान र दाङ्ग जिल्ला अवस्थित छन भने दक्षिणमा भारतको श्रावस्ती र बहराईच जिल्ला रहेको छ ।

यस जिल्लाको हावापानीको सन्दर्भमा अधिकतम तापक्रम ४६ डि.से. र न्यूनतम ४.२ डि.से. सम्म रेकर्ड गरिएको, अधिकतम वार्षिक वर्षा १९१२ मि.मि., औषत सापेक्षिक आद्रता ७१.४ रहेको, गर्मीमा अत्यधिक गर्मी हुने, लु चल्ने तथा जाडो मौसममा शितलहर चली अत्यधिक जाडो हुने गर्दछ ।

भू उपयोग : आवादी तथा खेतीयोग्य जमिन ९२,०६८ हे. (४०.७७%), वन क्षेत्र ११३,२९५ हे. (५०.१७%), अन्य चट्टान, नदी, बगर, आदि २०,४७३ (९.०६%)

४.भौगोलिक अवस्था :

नेपालका ७ प्रदेश मध्ये लुम्बिनी प्रदेशको मुख्य केन्द्रको रूपमा बाँके जिल्ला रहेको छ । बाँके जिल्लाको दक्षिणी भाग भारतिय सिमानासंग जोडिएकोले प्रदेश नं ५ को प्रमुख व्यापारिक केन्द्रको रूपमा पनि परिचित छ । सरदर यस जिल्लाको पूर्व पश्चिम लम्बाई करिब ८४ किलोमिटर उत्तर दक्षिणको चौडाई करिब ४० कि.मी अनुमान गरिएको छ । यस जिल्लाको दक्षिण भागमा तराईको समथर भूभाग र उत्तरी भागमा पूर्व पश्चिम फैलिएको चुरे श्रृङ्खला पर्दछ । भौगोलिक वनावट अनुसार यस जिल्लालाई तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

- क) तराईको समथर भूमि
- ख) उत्तरको भावर प्रदेश
- ग) चुरे पर्वत श्रेणी

जिल्लाको उत्तर भावर क्षेत्र र चुरे पर्वत श्रृङ्खलामा पर्ने भएकोले यस क्षेत्रमा जनसंख्याको खासै चाप नरहेको देखिन्छ । चुरे श्रृङ्खला भू-वनोटको आधारमा वस्ती वस्ने योग्य देखिदैन । जिल्लाको कूल भूभाग मध्ये अधिकांश भूभाग (करिब ७० प्रतिशत) औषत १ डिग्री भन्दा कम भिरालो भएको क्षेत्रले ढाकेको छ भने चुरे क्षेत्रमा जमिन

१२३१ मिटर उँचाईसम्म उठेको छ। भौगर्भिक रूपमा चुरे पहाडको उत्तरी मोहडा सामान्य भिरालो छ भने दक्षिण मोहडा अति भिरालो छ। तराईको भू-भाग १२७ मिटर देखि २७५ मिटर उँचाइको बीचमा रहेको छ।

४.१ सिमाना :

उत्तरमा दाङ्ग र सल्यान जिल्ला, दक्षिणमा भारतको बहराइच र श्रावस्ती, पूर्वमा दाङ्ग तथा पश्चिममा बर्दिया जिल्लाको सिमाना पर्दछन्।

- अक्षांस : २७° ५१ उत्तरदेखि २८° २० उत्तर सम्म
- देशान्तर : ८१° २९ पूर्व देखि ८२° ८ पूर्व सम्म
- क्षेत्रफल : २३३७ वर्ग. कि.मि (हेक्टर २२५८३६)
- औषत लम्बाई : ८४ कि.मि.
- औषत चौडाई : ४० कि.मि.

४.२ जलवायु र हावापानी :

- औषत अधिकतम तापक्रम : ४६° सेल्सीयस
- औषत न्यूनतम तापक्रम : ४.२° सेल्सीयस
- औषत वार्षिक वर्षा : १९१२ मि.लि.
- हावापानी : उष्ण देखि सामशितोष्णसम्म

४.३ प्राकृतिक सम्पदा/वन जंगल :

- १) कुल वन क्षेत्र : ११९९३९.७४ हेक्टर
- २) बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जमा : ६२२००.६८ हेक्टर
- ३) सामुदायिक वन क्षेत्र : ५७७३९.०६ हेक्टर
- ४) जिल्लाको जम्मा हस्तान्तरित सामुदायिक वन संख्या १७० गोटा
- ५) हस्तान्तरण भएका मध्ये राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा परेका समूह संख्या ५१
- ६) हस्तान्तरण भएको राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा परेको सामुदायिक वन क्षेत्रफल ७५८०.६३ हेक्टर
- ७) जिल्ला वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा बाँकी सामुदायिक वन हस्तान्तरण समूह ११९
- ८) जिल्ला वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा बाँकी रहेका सा. वन क्षेत्रफल २२५५९.०५ हेक्टर
- ९) निजी वन २६.० हेक्टर
- १०) धार्मिक वन बाँके राष्ट्रिय मध्यवर्ती क्षेत्र २.७५ हेक्टर
- ११) सब डिभिजन वन कार्यालय संख्या ६ वटा

४.४ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन :

- संसदीय निर्वाचन क्षेत्र संख्या : ३ निर्वाचन
- उपमहानगरपालिका : १ नेपालगंज
- नगरपालिका : १ कोहलपुर
- गाउँपालिका : ६ (डुडुवा, राप्तीसोनारी, नरैनापुर, जानकी, खजुरा, वैजनाथ)
- औषत लम्बाई : ३३ कि.मी.
- औषत चौडाई : ४० कि.मी.

४.५ भू-उपयोगिता

- आवादी क्षेत्र : ९२०६८ (४०.७७ प्रतिशत)
- वन क्षेत्र : ११३२९५ (५०.१७ प्रतिशत)
- अन्य चटान, बंजर, नदि आदि : २०४७३ (९.०६ प्रतिशत)

४.६ जनसंख्या (२०६८ सालको जनगणना अनुसार)

- कुल जनसंख्या : ४९१३१३
- पुरुष : २४४२५५ महिला : २४७०५८
- घरधुरी संख्या : ९४७७३
- जनसंख्या वृद्धि दर : २.४४

४.७.जातजाति : ब्राहमण, क्षेत्री, आदिवासी, थारु, जनजाति, दलित, मधेसी, मुस्लिम अल्पसंख्यक आदि ।

४.८.शैक्षिक संस्थाहरू

- जम्मा विद्यालय : ४२६
- बाल विकास केन्द्र : ५८२
- प्राथमिक विद्यालय : १६६
- निम्न माध्यामिक विद्यालय : ९०
- माध्यामिक विद्यालय (१ कक्षा देखि १० सम्म) : ११४
- उच्च माध्यामिक (१ कक्षा देखि १२ सम्म) : ५६
- क्याम्पस : १३
- प्राविधिक शिक्षालय : ५
- मेडिकल कलेज : १
- सामुदायिक अध्ययन केन्द्र : १९
- मदरसा : १०६

४.९ संचार/पत्रिका प्रकाशन

- कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिक,
- नागरिक राष्ट्रिय दैनिक,
- नयाँ पत्रिका राष्ट्रिय दैनिक,
- स्थानीय राष्ट्रिय दैनिक तथा साप्ताहिक पत्र पत्रिका,
- स्थानीय एफ.एम. रेडियो,
- स्थानीय टेलिभिजन,

४.१० कल कारखानाहरु :

औषधी, प्लास्टिक, कत्था, सिमेन्ट, सरिया, ईटा, टायल, रोजिन टारपिन टारपिनटाइन, जडीबुटी प्रशोधन उद्योग, प्लाईउड उद्योग, डिष्ट्रीलरी, काष्ठ उद्योग, खाद्य मिलहरु तथा अन्य औद्योगिक प्रतिष्ठानहरु ।

४.११ स्वास्थ्य सेवाको अवस्था :

● भेरी अस्पताल	:१
● क्षेत्रीय प्रहरी अस्पताल	:१
● सैनिक अस्पताल	:१
● नेपालगंज मेडिकल कलेज शिक्षण अस्पताल नेपालगंज लगायत अन्य निजी नर्सिङ्ग होम	:१५
● सुशील कोइराला प्रखर क्यान्सर अस्पताल	:१
● स्वास्थ्य चौकी	:२०
● उपस्वास्थ्य चौकी	:२४
● प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र संख्या	:४
● बेड संख्या	(सरकारी -१५० निजी-८९५): १०४५
● जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	:१
● आयुर्वेद केन्द्र	:३ (टिटिहिरिया, कोहलपुर, जैसपुर)
● आई.एन.एफ. क्लिनिक (कुष्ठरोग)	:१
● मातृ मृत्यु दर (प्रति लाख)	:१७०
● बाल मृत्यु दर (प्रति हजार)	:४०
● शिशु मृत्यु दर (प्रति हजार)	:३६

४.१२ सरसफाईको अवस्था :

१. व्यवस्थित खानेपानी सुविधा प्राप्त घरधुरी ९२.०० प्रतिशत
२. सरसफाई सुविधा (व्यवस्थित चर्पी प्रयोग) १०० प्रतिशत (जिल्ला खुलादिसा मुक्तक्षेत्र घोषणा ३० सेप्टेम्बर, २०१९)
श्रोत : खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन नेपालगंज

४.१३ यातायातको अवस्था :

● कालो पत्रे	: २६४ कि.मि.
● ग्राभेल	: १६० कि.मि.

५. शीतलहरबाट प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्रहरु :

बाँके जिल्लाका सबै स्थानिय तहहरु शीतलहरबाट प्रभावित हुन सक्ने देखिन्छ । तथापी नेपालगंज उपमहानगरपालिका र कोहलपुर नगरपालिका क्षेत्रहरु र स्थानिय तहहरुका व्यवस्थित वस्ती तथा चेतनाको स्तर उच्च भएका क्षेत्रहरुमा यसको प्रभाव कम हुनसक्दछ । नेपालगंज उपमहानगरपालिका, कोहलपुर नगरपालिका, खजुरा गाउँपालिका, बैजनाथ गाउँपालिका, राप्तीसोनारी गाउँपालिका, जानकी गाउँपालिका, डुडुवा गाउँपालिका र नरैनापुर गाउँपालिकाहरु क्रमसः न्यून प्रभावित देखि बढी प्रभावित क्षेत्र अनुसार राखिएको छ । प्रस्तुत तथ्याङ्क विषेश गरी बालबालिका, जेष्ठ नागरीक, सुत्केरी, गर्भवती तथा २०७१ तथा २०७४ सालको वाढीवाट पुर्णप्रभावित परिवार भई घरवारविहीनको तथ्याङ्कको आधारमा रहेको छ ।

क्र.सं	प्रभावित हुनसक्ने			स्तर
	स्थान	परिवार संख्या	जनसंख्या	

१	नेपालगंज उपमहानगरपालिका			तेस्रो
२	कोहलपुर नगरपालिका			आठौं
३	खजुरा गाउँपालिका			पाँचौं
४	जानकी गाउँपालिका			चौथो
५	बैजनाथ गाउँपालिका			छैठो
६	राप्तीसोनारी गाउँपालिका			सातौं
७	नरैनापुर गाउँपालिका			पहिलो
८	डुडुवा गाउँपालिका			दोस्रो

नोट: क) शीतलहर स्तरिकरण सो क्षेत्रमा रहेका गरिबी, विपन्नता, समुदायको जीवनशैली, प्राकृतिक स्रोत साधनको पहुँच र उपलब्धता आदिको आधारमा गरिएको छ ।

ख) लक्षित परिवार संख्या सम्बन्धित पालिकाको तथ्याङ्क अनुसार राखिएको छ ।

६. पहुँच:

बाँके जिल्लामा विगतका दिनका अनुभवहरूलाई केलाउदा सितलहरको समयमा एक ठाउँ देखि अर्को स्थान सम्म जादा निकै कठिन हुने गरेको पाइएको छ ।

- शीतलहरको समयमा जिल्लाका सबै जसो स्थानहरूमा बाक्लो हुस्सु तथा सितलहरका कारण भिजिविलिटि कमि भई सडक दुर्घटना हुदाँ यातायातको साधन प्रयोग गर्दा त्रासको महसुस गर्ने ।
- अत्याधिक चिसोको कारण घर देखि बाहिर निस्कन नसक्ने ।

७. विपद् परिदृश्य तथा योजना अवधारणाहरु :

विभिन्न प्रकारका प्रकोपबाट उत्पन्न हुने विपद्बाट प्रभावित जिल्लाको सूचीमा बाँके पनि रहेको छ । जिल्लामा हरेक वर्ष बाढी, आगलागी, सितलहर, हावाहुरी, जनावरको आक्रमण र सडक दुर्घटनाजन्य विपद्का कारण जनधनको क्षति हुने गरेको छ । जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७५ मा प्रयोग स्तरीकरण गर्दा ७ स्थानमा रहेको सितलहर तथा नियमित भइरहने विपद्को समयमा मानवीय सहायतालाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउन आवश्यक छ । त्यसैले जिल्लामा विपद्को सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धिका विभिन्न कार्यक्रम र योजनामध्ये आपत्कालीन समयमा मानवजीवनको रक्षा र महत्वपूर्ण सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने उद्देश्यका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले Cold Wave Contingency Plan तयार गरि जिल्लाका महत्वपूर्ण दस्तावेजको रूपमा स्वामित्व ग्रहण गरेको छ । विपद्को समयमा विपद् प्रभावितहरूको जीवन र बहुमूल्य सम्पत्तिको संरक्षण तथा सुरक्षा गरी मानिस माथि पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न बाँके जिल्लाको साधन स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीता तरिकाले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरूलाई संस्थागत रूपमा प्रवर्द्धन गर्नु यस योजनाको मूल उद्देश्य रहेको छ ।

८. समन्वय तथा जिम्मेवारी :

- जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा उल्लेख भए वमोजिमका क्षेत्रगत अगुवा सबैले कार्ययोजना तयार पारी शितलहरको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा तयार रहने,

- शीतलहर प्रभावितहरूलाई विना भेदभाव राहत उपलब्ध गराउने र सो क्रममा संकटासन्न समूह (बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता, सुत्केरी तथा गर्भवती महिला) भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता दिएर उद्धार गरी जीवन बचाउनु,
- शीतलहरको प्रभावबाट सुरक्षित राख्ने उपायहरूको बारेमा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्ने सबै सरकारी तथा गैरसरकारी संघ सस्थाहरु समेतलाई जोखिम न्यूनिकारण गर्नको लागी अनुरोध गर्ने
- विपद्को समयमा संघिय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, दातृ निकाय, सबै विषयगत क्षेत्र, सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाज विच समन्वय कायम गर्नु,
- नियमित रूपमा अनुगमन गरी सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई परिचालन गर्नु र पृष्ठपोषण दिनु,
- शीतलहरबाट प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्र, गाउँ, टोल, परिवारहरूको पहिचान गरी राहत तथा सहयोगको लागि जिल्ला अगुवा सहयोगी निकाय (DLSA) को समन्वयमा सबै सरोकारवाला निकायहरूलाई विशेष गरेर दाउरा, कम्बल, न्यानो कपडा जस्ता सामाग्रीहरूको पूर्व प्रवन्ध गरी तयारी अवस्थामा रहन राख्ने र राख्न लगाउने,
- जाडोयाममा हुन सक्ने स्वास्थ्य सम्बन्धि समस्यालाई न्यूनिकरण गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम तत्काल संचालन गर्ने र स्वास्थ्यकर्मी तथा औषधीहरु तयारी अवस्थामा राख्ने व्यवस्था मिलाउने,
- शीतलहरबाट सुरक्षित रहनका लागि तपसिल बमोजिमका सचेतनात्मक सन्देशमूलक सूचना एवम् जानकारी स्थानिय संचार माध्यम मार्फत स्थानीय भाषामा समेत उक्त सन्देशमूलक सामाग्रीहरु प्रशारण गर्न स्थानीय संचार माध्यम तथा स्थानिय गैरसरकारी निकायबाट प्रचार प्रसार गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

९. पूर्वतयारी :

- विपद्संग सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय बैठक गर्ने,
- सबै स्थानिय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई जनचेतना मुलक कार्य गर्न लगाउने,
- सबै स्थानिय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूमा शीतलहर पूर्वतयारी कार्यशाला संचालन गर्न लगाउने
- स्थानिय तहका संकटासन्न क्षेत्रको नक्साकन गर्ने र विपद् पूर्वतयारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने
- विषयगत समितिहरूको नियमित बैठक गर्ने
- जिल्लामा न्यानो कपडा सेट र कम्बल व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाला निकायमा पहल गर्ने,
- सबै स्थानिय तह र सरोकारवाला निकायसंग समन्वय गरि दाउराको व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्थानिय एफ.एम र पत्रपत्रिकाहरूबाट जनचेतनामूलक सन्देशहरु प्रसारण गर्ने ।

१०. परिचालन हुनसक्ने जनशक्ति विवरण :

क्र.सं.	निकाय	परिचालन हुनसक्ने जनशक्ति	कैफियत
१	नेपाली सेना, भैरव प्रसाद गण	१०००	
२	नेपाल प्रहरी	७००	
३	शसस्त्र प्रहरी बल, ३० नं.गण	८००	
४	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	३५०	
५	नेपालगँज उपमहानगरपालिका	१६१	
६	कोहलपुर नगरपालिका	१०५	
७	खजुरा गाउँपालिका	५६	
८	जानकी गाउँपालिका	४२	

९	बैजनाथ गाउँपालिका	५६	
१०	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	६३	
११	नरैनापुर गाउँपालिका	४२	
१२	डुडुवा गाउँपालिका	४२	
१३	सेभ द चिल्ड्रेन	३०	
१४	वेश बाँके	१०	
१५	बि ग्रुप	९०	
१६	बाँके यूनेस्को क्लब	२७	
१७	आई.एन.एफ.	१३	
१८	एक्सन एड	५	

११. जिल्लामा रहेको पूर्वतयारी स्वरूप राहत सामग्री विवरण :

क्र.सं.	निकाय	कम्बल	त्रिपाल	न्यानो कपडा	कैफियत
१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	५९१	-	-	-
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१००	-	-	-
३	नेपालगंज उपमहानगरपालिका	५०	-	-	-
४	कोहलपुर नगरपालिका	४०	-	-	-
५	खजुरा गाउँपालिका	-	-	-	-
६	जानकी गाउँपालिका	३००	-	-	२ लाख
७	बैजनाथ गाउँपालिका	-	-	-	२ करोड ३० लाख विपद् कोष मध्येबाट खर्च गर्न मिल्ने
८	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	५००	-	-	-
९	नरैनापुर गाउँपालिका	-	-	-	-
१०	डुडुवा गाउँपालिका	-	-	-	२ लाख
११	युनिसेफ	५००	५००	५००	Will be the last Resource
१२	सेभ द चिल्ड्रेन	५००	५००	४३७	४३७ बेबीकट
१३	कियर नेपाल/बि ग्रुप	-	२३९	-	४९९ Basic Hygine kit
१४	आई.एन.एफ.	१०	१५		प्रकोपको आकार अनुसार र आवश्यकता परेमा यो भन्दा थप परिमाणमा पनि सहयोग हुनेछ ।
१५	एक्सन एड	२००			२०० सेल्टरकिट, २०० बेबि न्यानो किट.

१२. निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी :

क्र.सं.	निकाय	जिम्मेवार व्यक्ति	जिम्मेवारी
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	समन्वयात्मक र नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने (आवश्यकता अनुसार सँघ तथा प्रदेश

			स्तरमा सहयोग (मानवीय, आर्थिक, भौतिकको लागि समन्वय)
२	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी	समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्ने (स्रोत: आर्थिक, भौतिक, मानविय) परिचालन तथा समन्वय गर्ने ।
३	स्थानिय तहहरु	प्रमुख/अध्यक्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ● विषयगत क्षेत्रसग समन्वय गरि राहत कार्यमा सहयोग गर्ने, ● आवश्यकता अनुसार क्षेत्रिय तथा केन्द्रिय स्तरमा सहयोग (मानवीय, आर्थिक, भौतिकको लागि समन्वय) ● तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन (स्रोत (आर्थिक, भौतिक, मानविय श्रोत) परिचालन तथा समन्वय गर्ने,
४	सुरक्षा निकायहरु	प्रमुख	<ul style="list-style-type: none"> ● सुरक्षा व्यवस्था गर्ने, ● विषयगत क्षेत्रहरुलाई सहयोग गर्ने,
५	राजनीतिक दलहरु	दलका प्रमुखहरु (अध्यक्ष तथा सभापति)	<ul style="list-style-type: none"> ● समन्वय, ● स्रोत संकलनमा सहयोग (जनपरिचालन गर्ने) ● स्रोत संकलनमा सहयोग (जनपरिचालन गर्ने)
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	<ul style="list-style-type: none"> ● गैह्रखाद्य राहत सामग्री तथा अस्थाई आवास व्यवस्थापनमा सहयोग, ● आपत्कालीन आवास तथा बन्दोबस्ती (Logistic) व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने
७	जिल्ला अगुवा सहयोगी निकाय	स्रोत केन्द्र प्रमुख	<ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ/संस्था तथा सरोकारवालासंग समन्वय र सहकार्य गर्ने, ● DDMC, DEOC सँग समन्वय गरि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
८	उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● न्यानो कपडा तथा कम्मल सामग्री संकलन वितरण र व्यवस्थापनमा सघाउने, ● आवश्यकतानुसार तयारी खाद्यान्न सहयोग
९	यातायात व्यवसायी संघ तथा प्रा.लि.हरु	अध्यक्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● राहत तथा उद्धार कार्यका लागि यातायातका साधनहरु र जन शक्ति उपलब्ध गराउने ।
१०	संचार माध्यमहरु	नेपाल पत्रकार महासंघ, सञ्चारकर्मीहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● सहि सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण,

			●सचेतनामुलक सुचना तथा समाचार सम्प्रेषण गर्ने
११	गै.स.स.महासंघ, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	●मानवस्रोत परिचालन गर्ने, ●स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने ●गै.स.स. वीच समन्वय, ●क्षमता विकास तथा सहजिकरण कार्य गन
१२	नागरिक समाज	संयोजक	●राहत कार्यमा सहयोग तथा समन्वय, ●मानव अधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा सहयोग,
१३	जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र	सूचना व्यवस्थापन अधिकृत	●सूचना संकलन, समन्वय, संप्रेशन, ●तथ्यांक व्यवस्थापन, श्रोत नक्शांकन र कार्ययोजना तयारीमा सहयोग,

१२. प्रतिकार्य विवरण :

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय	स्थान
१	शीतलहर व्यवस्थापनको अगुवाई	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला भरी
२	न्यानो कपडा संकलन	स्थानिय तहहरु, उद्योग वाणिज्य संघ, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा तथा उपशाखाहरु	क्षेत्र अनुसार जिल्ला भरी
३	दाउरा संकलन	नगरपालिका, गाउँपालिकाहरु जिल्ला वन डिभिजन कार्यालय तथा सामुदायिक वन महासंघ	
४	राहत वितरण	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति सुरक्षाकर्मी, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा/उपशाखाहरु र उद्योग वाणिज्य संघहरु	प्रभावित क्षेत्रमा
५	एम्बुलेन्स सेवा	एम्बुलेन्स संचालक समिति, संघसंस्थाहरु तथा समिति	जिल्ला भरी
६	स्वास्थ्य शिविर	जिल्ला अस्पताल, स्थानिय तह अन्तर्गतका स्वास्थ्य इकाइ र अन्य सेवा प्रदायक संघ-सस्था	प्रभावित क्षेत्रमा
७	विपद् सम्बन्धी सुचना तथा जनचेतना	जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, पत्रकार महासंघ, स्थानीय संचार माध्यमहरु, जल तथा मौषम फिल्ड कार्यालय	जिल्ला भरी
८	सुचना व्यवस्थापन	जिल्ला आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र	जिल्ला भरी

१३. शीतलहर तथा चिसोवाट जोगिन गर्ने पूर्व तयारीहरु :

- जाडो यामको लागि समयमै न्यानो कपडाको जोहो गरौ ।
- शीतलहरको समयमा घर बाहिर खुल्ला स्थानमा धेरै समय नविताऔ ।

- रातको समयमा न्यानो सिरक, कम्मल जस्ता ओड्ने प्रयोग गर्ने र सुत्दा शरीरका साथै अनिवार्यरूपमा छाती तथा टाउको ढाक्ने प्रवन्ध मिलाउने ।
- शीतलहर चलेको समयमा आगो तापेर शरीरलाई न्यानो राख्ने, छाती र टाउकोलाई विशेष गरेर चिसोवाट जोगाउने ।
- चिसोको समयमा शरीरलाई चाहिने आवश्यक खानेकुरा र पर्याप्तमात्रामा तातो खाने भोलिलो खानेकुराहरु खाने ।
- बालबालीका, वृद्धवृद्धा, गर्भवती महिला तथा विरामीहरुको हेरचाहमा विशेष सतर्कता अपनाउने, बालबालिकाहरुलाई न्यानो अवस्थामा राख्ने ।
- शीतलहर चलेको बेलामा घरेलु पशुपंक्षीलाई सकेसम्म खुल्ला स्थानमा चराउन नलैजाने गोठ अथवा टहरामै राखेर पर्याप्त घाँस, पराल र दाना दिने ।
- चिसोको कारण विरामी भएमा तत्कालै नजिकको स्वास्थ्य चौकी वा अस्पतालमा तुरुन्त उपचारको लागि जाने ।
- चिसोका कारण पुशुपंक्षी विरामी भएका नजिकैको पशु चिकित्सालयमा तुरुन्तै सम्पर्क गरी औषधोपचार गर्ने ।
- कोठा भित्र आगोवाली तातो पार्दा पर्याप्त भेण्टिलेशनको व्यवस्था मिलाउने ।
- यसका अतिरिक्त सम्बन्धित क्षेत्रगत अगुवा निकायले प्रचार-प्रसारका लागि उपयुक्त सामग्रीहरु तयार गरी मातहतका निकायहरुलाई परिपत्र गर्ने ।
- शीतलहरको प्रभाव न्यून गर्न स्थानीय तह, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरुले जोखिममा रहेका विपन्न तथा गरीब परिवारहरुको पहिचान गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको समन्वयमा पर्याप्त मात्रामा इन्धन, दाउरा तथा कम्बलहरु वितरणको लागि व्यवस्था मिलाउने ।

१४. नयाँ संरचना अनुसार जिल्लाको नक्शा :

